

گفت و گو

مدیرکل
دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن کبیر

چاپ قرآن کبیر در جمهوری اسلامی ایران

قرآن کبیر در جمهوری اسلامی ایران بدون غلط چاپ می شود

گفت و گو:
رمضانعلی ابراهیمزاده گرچی
یونس باقری

قرآنی که از طرف افراد حقیقی و حقوقی برای چاپ از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم ارائه می‌شود، تا زمان عرضه به بازار مراحل زیر را طی می‌کند:

۱. بررسی اولیه برای تشخیص قابلیت چاپ داشتن؛
  ۲. بررسی زیراکس یا پرینت تمام صفحات قرآن برای استخراج اشکالات احتمالی؛
  ۳. ارائه اوزالید فیلم متن اصلاح شده از طرف متقاضی برای بررسی به دفتر نظارت؛
  ۴. صدور مجوز چاپ در صورت نبود غلط در متن مربوط؛
  ۵. رفع اشکالات و غلط‌های احتمالی در صفحه‌های مربوط و ارائه اوزالید فیلم متن اصلاح شده همان صفحات به دفتر نظارت برای تأیید؛
  ۶. تحویل دو نسخه از قرآن چاپ شده قبل از صحافی، برای بررسی به دفتر نظارت؛
  ۷. تأیید نسخه‌های قرآن در صورت نبود هرگونه اشکال و غلط و صدور مجوز صحافی و نشر.
- * برای کم و کیف نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم و تصحیح قرآن گفت‌وگویی با آقای احمد حاجی شریف مدیرکل دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم دارالقرآن سازمان تبلیغات اسلامی انجام داده‌ایم که پیش‌روی شماست.

صحبت شد تا در مقابل مسابقهٔ رژیم پهلوی، مسابقه‌ای را در سطح کشور تدارک ببینند تا دوستانی که آن مسابقه را تحریم کرده بودند، در این رقابت حضور یابند. جایزه را هم اعزام ۲۰ نفر به زیارت خانه خدا قرار دادند. مسابقه ۲۰ اسفند ماه ۱۳۵۶ برگزار شد.

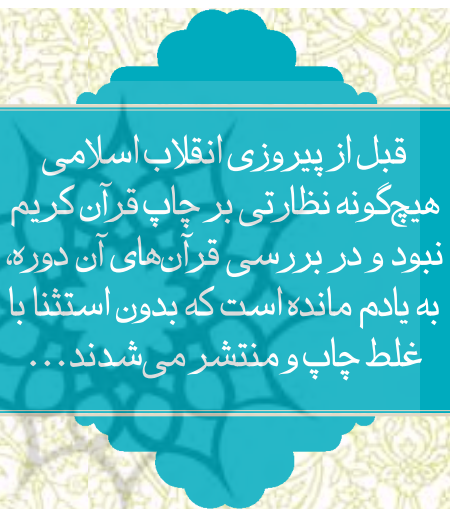
مرحوم حاج آقا بیوک محمدی گفتند، هنگام اعزام قاریان به مکه، خوب است تعدادی قرآن هم با خود ببریم. بنده از ایشان خواستم قرآن‌ها را ببینم. ایشان قرآنی را که تهیه کرده بود، برایم فرستاد. پس از بررسی، مشاهده کردم متأسفانه با خیلی غلط چاپ شده است. موضوع را با ایشان در میان گذاشتم. پاسخ داد، حالا که خریده‌ایم. در نهایت به ساک هر قاری اعزامی، قرآنی دادند تا با خود به مکه ببرد. هدف این بود که بگویند در ایران هم قرآن چاپ می‌شود.

قرآن‌های چاپ ایران هم مثل قرآن‌های آن‌هاست و در ایران هم قاری قرآن وجود دارد. اعزام قاریان پس از پیروزی انقلاب اسلامی و در سال ۱۳۵۷ صورت گرفت. در سال ۱۳۵۹، یکی از روزنامه‌های عربستان، تیتراژ درستی زد که قرآن‌های چاپ شده در جمهوری اسلامی ایران پر از غلط است و یک صفحهٔ بزرگ هم، غلط‌های موجود در آن قرآن را چاپ کرد.

آن روزنامه را در شورای قرآن سازمان تبلیغات اسلامی،

بررسی کردیم و خطاب به آیت‌الله جنتی، رئیس وقت «سازمان تبلیغات اسلامی»، نامه‌ای نوشتیم و موضوع غلط‌های موجود در قرآن‌های چاپ شده را به اطلاع ایشان رساندیم. یادآوری کردیم، صلاح نیست در جمهوری اسلامی قرآن با غلط چاپ شود. حتی پیشنهاد کردیم مرکزی متولی بررسی قرآن، قبل از چاپ شود. نامه در شورای تبلیغات مطرح شد. شورا تصویب کرد که سازمان تبلیغات اسلامی این مسئولیت را به عهده بگیرد. دفتری تأسیس کند و قرار شد بدون مجوز سازمان تبلیغات اسلامی، قرآنی چاپ نشود.

پس از دو سال تحقیق، سرانجام در مردادماه سال ۱۳۶۴، دفتر «نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم»، کار خود را به‌طور رسمی آغاز کرد و اعلام شد، هرگاه هر نهاد حقیقی و حقوقی (اعم از خصوصی و دولتی) بخواهد قرآنی چاپ کند، باید آن را به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تحویل دهد. وزارت ارشاد نیز قرآن را به سازمان تبلیغات اسلامی بفرستد تا بعد از

● دلیل تأسیس مرکزی که بر چاپ و نشر قرآن کریم در جمهوری اسلامی ایران نظارت کند چه چیزی بود؟

○ پیش از انقلاب اسلامی، هیچ‌گونه نظارتی بر چاپ قرآن کریم نبود. ناشرانی که می‌خواستند قرآن کریم چاپ کنند، قبل از اقدام به چاپ، آن را به افرادی که با قرآن آشنایی داشتند، می‌دادند. آنان نیز در حد توان می‌کوشیدند اشکالات موجود را برطرف کنند. اما در بررسی قرآن‌های چاپ شده در آن دوره، به یادمانده است که بدون استثنا با اغلاط چاپ و منتشر می‌شدند. در برخی قرآن‌ها غلط‌های مطبعی، عبارتی، کلمه‌ای و آیه‌ای نیز مشاهده کردم.

در سال ۱۳۵۶، به مناسبت صدمین سال تولد رضاشاه، رژیم ستم شاهی مسابقه‌ای قرآن برگزار کرد که از طرف قاریان تحریم شد. به دنبال این اقدام، با برخی از سرشناسان قاریان، مثل مرحوم حاج بیوک محمدی و حاج آقا سلطانی

توجه به نوع قرآن و میزان تسلطی که مصحح دفتر دارد، از نوارهای ترتیل ۳۰ ساعتی یا ۴۴ ساعتی یا از نوارهای تحقیقی - آموزشی ۷۷ ساعتی استفاده می‌کند.

● **کدام نوارهای ترتیل بیشتر به کار تصحیح می‌آیند؟**

○ از نوار ترتیل ۴۴ ساعتی بیشتر استفاده می‌شود. این ترتیل، نه مانند نوار ۷۷ ساعتی تحقیقی - آموزشی کند است و نه مانند ترتیل ۳۰ ساعتی تند. مصحح‌های ما از نوار ترتیل و تلاوت درست شیخ محمود بهره می‌گیرند. زیرا اکثر مصحح‌های دفتر، قاری یا حافظ قرآن کریم‌اند، لذا از این تلاوت برای اعراب‌گذاری استفاده می‌کنند.

جالب است بدانید که در دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم، با توجه به نوع کتابت کلمات و چگونگی اعراب‌گذاری برای هر قرآنی که تحویل دفتر می‌دهند، یک آیین‌نامه تصحیح مربوط به همان قرآن تهیه می‌شود.

تمام نکته‌های مربوط به هر قرآن، در آیین‌نامه تصحیح ذکر می‌شود و در اختیار مصحح قرار می‌گیرد. مصحح‌ها نیز در سه سطح آموزش می‌بینند تا نسبت به انواع و اقسام کتابت‌هایی که برای قرآن کریم وجود دارد و نیز نسبت به انواع علامت‌گذاری‌ها در قرآن، اشراف داشته باشند.

● **افراد مصحح، باید از چه تخصص‌هایی برخوردار باشند؟**

○ اکنون ۹۰ نفر مصحح با دفتر همکاری دارند. هنگام جذب مصحح سعی می‌کنیم از فارغ‌التحصیلان دانشکده علوم قرآنی، ادبیات عرب و الهیات برای همکاری دعوت کنیم. عده‌ای از مصححان از تحصیلات دانشگاهی یا حوزوی برخوردارند. آن‌هایی نیز که مدرک دیپلم دارند، خوش‌بختانه از اطلاعات قرآنی زیادی بهره‌مندند. این عده قاری یا حافظ قرآن‌اند و به صورت نسبی بر کتابت و علامت‌گذاری قرآن تسلط دارند و با آموزش‌هایی که به آنان می‌دهیم، سطح اطلاعات آنان در این زمینه افزایش می‌یابد.

● **مراحل بررسی برای صدور مجوز چاپ تا نشر چه مدت زمان می‌برد؟**

○ تصحیح قرآن در هر یک از مراحل زیراکس یا پرینت و اوزالید ۳۰ روز طول می‌کشد. بررسی و تصحیح در مرحله چاپ نیز به ۱۵ روز فرصت نیاز دارد. قبلاً این مدت تا شش ماه به درازا می‌کشید. اما اکنون با جذب مصحح و دادن آموزش‌های لازم به مصححان، تلاش داریم این مدت را به حدود یک ماه برسانیم.

قرآن‌های خاص را که می‌توان کارشان را زودتر انجام داد، با افزایش تعداد مصحح تا ۱۵ نفر و تقسیم کار بین آنان، در طول یک هفته تصحیح می‌کنیم.

● **در تصحیح قرآن‌ها آیا از فناوری استفاده می‌کنید؟**

○ حدود سال ۱۳۸۲ از استادان رشته‌های مربوط در

بررسی، مجوز چاپ صادر شود. بعد از صدور مجوز چاپ هم ناشر حق نشر ندارد. تا یک بار دیگر قرآن‌ها بررسی شوند و در صورت نداشتن اشکال، اجازه نشر آن‌ها داده شود.

● **ظاهراً حدود ۴۰۰ مورد غلطی را که آن «روزنامه عربستانی» فهرست کرده بود، قرآن معروف به «قرآن سلطانی» مربوط می‌شد.**

○ غلط‌ها، حدود یک صفحه بزرگ روزنامه بود. بنده غلط‌ها را به مرحوم حاج آقا بیوک محمدی یادآوری کرده بودم. البته هر قرآنی را اگر به همراه می‌بردند، این مشکل را داشت: قرآن موردنظر به خط طاهر خوش‌نویس بود.

برخی از قرآن‌ها، از جمله به خط طاهر خوش‌نویس، به «قرآن سلطانی» معروف‌اند اما این که کدام یک بود، به یاد ندارم.

● **آیا تشکیل اداره نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم، سبب شد که از تبلیغات منفی علیه جمهوری اسلامی ایران جلوگیری به عمل آید؟**

○ یکی از برکات تشکیل جمهوری اسلامی ایران تشکیل این دفتر بود. زیرا به هر دلیل - عمدی یا سهوی - با یک نقطه کم یا زیاد یا با جابه‌جایی، کل معنی تغییر می‌کند. در برخی از کشورها، به قرآن‌های منتشره در ایران با سوءظن نگاه می‌کنند. اکنون می‌توانیم ادعا کنیم قرآن‌های چاپ شده در ایران بدون غلط‌اند.

● **آیا درست است که یکی از قرآن‌های چاپ عربستان هم در ایران بررسی و غلط‌های موجود در آن استخراج و به آنان اطلاع داده شد؟**

○ در سال ۱۳۶۶، در دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن، یکی از قرآن‌هایی که در عربستان به خط عثمان طه چاپ شده و در جهان اسلام توزیع کرده بودند، بررسی شد و در متن قرآن دو اشکال و در انتهای قرآن - بخش ضمیمه - اشکالات بیشتری یافتند.

موارد اشکال در نامه‌ای تدوین و تحویل «مجمع ملک فهد» شد. ابتدا موارد مطرح را نپذیرفتند. اما حامل نامه خواست تا قرآن موردنظر را بیاورند. آن وقت با رجوع به صفحه‌های مربوطه و با مشاهده غلط‌ها، پذیرفتند.

● **با توجه به مسئولیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در بررسی کتاب‌ها، چرا تصحیح قرآن‌ها را وزارتخانه مذکور انجام نمی‌دهد؟**

○ این مسئولیت از طرف اعضای شورای تبلیغات اسلامی وقت که چند وزیر از جمله وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی عضو آن هستند، به سازمان تبلیغات اسلامی واگذار شد.

● **درباره چگونگی تصحیح هم توضیح بفرمایید.**

○ برای تصحیح قرآن از نوار صوتی استفاده می‌شود. با

دانشگاه‌های علم و صنعت، صنعتی شریف و امیرکبیر جداگانه دعوت کردیم و کار را نشان آنان دادیم. پرسیدیم: آیا می‌شود تصحیح را مکانیزه کرد؟ در آن سال گفتند: تا به امروز در دنیا این کار نشده است. افزودند که ما باید این کار را در پروژه‌های دوره دکترا اجرا کنیم و نتیجه را ببینیم. روزی یکی از مهندسان نزد بنده آمد. ایشان را از زمانی که در مدرسه مفید تدریس می‌کردم، می‌شناختم. موضوع را با او در میان گذاشتم. گفت من این کار را انجام می‌دهم. سه ماه بعد بازگشت و گفت: «کار شما را انجام داده‌ام.» اکنون این طرح مراحل تکمیلی را می‌گذراند.

● **روی ترجمه‌های قرآن هم نظر می‌دهید؟**

○ خیر. این مسئولیت به عهده ما نیست. در ۱۰ سال اخیر، مشکلاتی در در ترجمه‌های قرآن کریم دیده‌ایم. با نهادهای مربوط، از جمله «شورای عالی انقلاب فرهنگی» مکاتبه کرده‌ایم، و به مراجع معظم هم نامه نوشته‌ایم. البته رونوشت نامه‌های ارسالی برای مراجع را، به شورای عالی انقلاب فرهنگی داده‌ایم. در شورا مطرح شد و مسئولیت نظارت را به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی سپرده‌اند.

● **بیشترین قرآن‌هایی که با مجوز دفتر نظارت چاپ می‌شوند، با کدام نوع رسم الخط کتابت شده‌اند؟**

○ در مجموع، دو سوم قرآن‌هایی که مجوز چاپ گرفته‌اند، با رسم الخط ایرانی کتابت شده‌اند. یک سوم بقیه را قرآن‌هایی با رسم الخط عثمان طه یا با رسم الخط‌های متداول در آسیای شرقی هستند.

● **ولی این طور به نظر می‌رسد که قرآن‌های با خط عثمان طه رواج بیشتری دارد؟**

○ به گفته شما «به نظر می‌رسد» چنین باشد. اکنون ۷۰۰ ناشر، قرآن چاپ می‌کنند. تعداد

قابل توجهی قرآن را با خط ایرانی چاپ می‌کنند. آنانی که قرآن عثمان طه را چاپ می‌کنند، به دلیل رایگان بودن امتیاز خط آن است. از دو سه سال پیش که ما خط عثمان طه را به رسم‌الاملاء تبدیل کرده‌ایم، تاکنون بیش از ۷۰ ناشر، چند میلیون نسخه از آن قرآن چاپ و منتشر کرده‌اند. البته مدتی است که چاپ این نوع قرآن متوقف شده است. ● **شاید فقط تعداد مجوزی که برای چاپ قرآن با رسم الخط ایرانی داده‌اید، بیشتر است، اما قرآن‌های با خط عثمان طه در شمارگان افزون تری از قرآن‌های با خط ایرانی چاپ می‌شوند؟**

○ خیر! این طور نیست. شک نکنید که در نهایت، هم تعداد مجوز و هم شمارگان چاپ و نشر قرآن با خط ایرانی بیشتر است. زیرا اطلاعات و آمار کامل را در اختیار داریم و می‌توانیم ارائه دهیم.

● **با وجود بر سر زبان بودن رواج بیشتر قرآن عثمان طه، چرا قرآن چاپ شده با رسم الخط ایرانی با استقبال افزون تری مواجه می‌شود؟**

○ خواندن قرآن با خط عربی مشکل تر است. زیرا «کتاب» را «کتب» یا «صالحات» را «صلحات» می‌نویسند. اما وقتی ما خط عثمان طه را تغییر دادیم، فردی مراجعه کرد و گفت: «خط این قرآن، همان خط عثمان طه است، اما من راحت تر آن را می‌خوانم. می‌توانید علت را به بنده بگویید؟»

گفتم: «زیرا کتاب را همان طور که خوانده می‌شود، نوشته‌اند و... دلیل دیگر راحت خوانده شدن رسم الخط ایرانی این است که خط ایرانی را علامت‌گذاری می‌کنیم و آموزش حرف‌ها همراه با اعراب است. برای مثال، اگر روی «م» علامت

در صدر اسلام، کتابت قرآن با خط کوفی نوشته می‌شد که در حال حاضر، خواندن این نوع قرآن‌ها برای ما ممکن نیست

«س» باشد، «م» می‌خوانیم. اگر روی آن الف کوچک یا بزرگ باشد، «ما» می‌خوانیم. همین خواننده هر جا این علائم را ببیند، راحت کلمات را می‌خواند البته لحن، بحث دیگری دارد. حتی در مسابقات اتفاق افتاده، قاری به دلیل نوع اعراب‌گذاری حرفی را غلط قرائت کرده است.

● این مشکل که می‌فرمایید، وجود دارد. کسی که با رسم‌الخط ایرانی آموزش دیده، وقتی قرآن با خط عثمان طه را ببیند، دچار مشکل می‌شود. به نظر می‌رسد برای رفع این مشکل باید دنبال رسم‌الخط واحدی برای چاپ قرآن باشیم. آیا فکری در این مورد شده است؟

○ وقتی که گزارشی از وضعیت دفتر نظارت در شهر یورماه سال ۱۳۶۹ یا ۱۳۷۰ در زمان ریاست آیت‌الله جنتی در سازمان تبلیغات اسلامی خدمت مقام معظم رهبری ارائه شد. ایشان در پی نوشت نامه مرقوم داشتند: افرادی در مورد رسم‌الخط، با هم همفکری کنند تا به نتیجه واحد برسند.

برای یافتن افراد اهل نظر در کشور جست‌وجو کردیم. در نهایت دو جلسه خدمت مرحوم آیت‌الله هادی معرفت رسیدیم که بیشترین اطلاعات را در این زمینه داشت؛ زیرا کار جدی کرده بود. کتاب «التمهید» ایشان به عنوان کتاب مرجع در مصر معرفی می‌شود. ایشان افرادی را معرفی کرد تا زیر نظر خودش تحقیق کنند. پس از پایان تحقیقات، اولین جمله‌ای که بیان داشت، این بود:

«کتابت قرآن باید براساس قرائت باشد.» البته غیر از کلماتی که از صدر اسلام تاکنون در هیچ قرآنی تغییر نکرده‌اند. مثلاً «هذا» روی «ه» الف کوتاه (مقصوره) می‌گذاریم، اما «ذا» با همین املا نوشته می‌شود. تعداد آن‌ها هم زیاد نیست. فرمودند به این کلمات دست نزنید. بقیه را به همان شیوه‌ای که در ایران متداول است، کتابت کنید. ما هم همان‌گونه عمل می‌کنیم.

● یعنی همان خط طاهر خوش‌نویس، نیریزی و دیگران را تأیید کردند؟

○ بلی، تأیید کردند. معتقد بودند قرآنی که به شیوه رسم‌المصحف (شیوه عربی) است، غلط دارد. در کتاب «التمهید» آورده‌اند که در این نوع قرآن بیش از ۷۵۰۰ کلمه غلط هست. به یک فرد عرب بگویید بنویسد «صالحات»، مثل ما ایرانی‌ها می‌نویسد؛ یعنی با همان رسم‌الاملا. ما

قرآنی از صدر اسلام نداریم که به شیوه رسم‌المصحف نوشته شده باشد. اگر بنا بود کتابت قرآن اصل باشد، همان‌طور که خداوند به حضرت موسی (ع) لوح نازل کرد، به حضرت رسول (ص) نیز لوح می‌داد.

● به نظر شما دلایل رجحان رسم‌الخط بر رسم‌المصحف چیست؟

○ از چندین جهت رجحان دارد:

اول از نظر تاریخی. اگر شما قرآن‌هایی را که بعد از خط کوفی جان آن را گرفت، نگاه کنید، مشاهده خواهید کرد، اکثر آن‌ها - مگر تعداد اندکی - با رسم‌الاملا نوشته شده‌اند. اکنون در سایت ملک فهد ۹۰ قرآن را قرار داده‌اند یعنی صحت آن‌ها را تأیید کرده‌اند. قریب به اتفاق آن‌ها از رسم‌الاملا استفاده کرده‌اند.

● آیا قرآنی با خط ایرانی هم در این سایت هست؟

○ خیر! زیرا همه قرآن‌ها قدیمی‌اند و مربوط به قرن‌های پنجم یا ششم به بعد هستند.

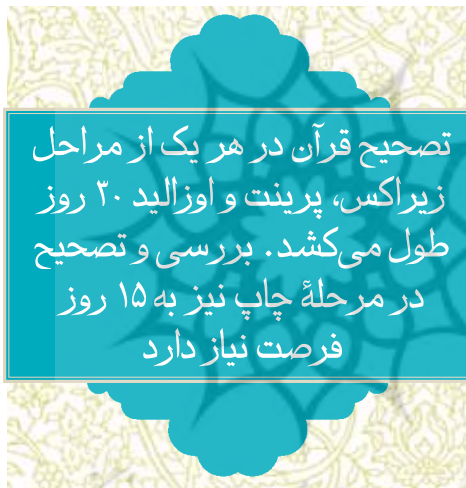
دوم از نظر علمی. باید توجه داشت که کدام نگارش، از نظر علمی درست‌تر است. عرب‌ها مانند ایرانیان، صالحات، منافقین و اصحاب می‌نویسند، نه به شیوه رسم‌المصحف، صلحات، منفقین و اصحاب.

سوم از نظر آموزشی. این نکته می‌تواند، توجه آموزش و پرورش را نیز جلب کند. ما صالحات را بهتر می‌خوانیم یا صلحات بنویسیم و صالحات بخوانیم؟ طبیعی است که اولی راحت‌تر خوانده می‌شود.

یعنی کتابت مطابق آن چیزی است که قرائت می‌شود. چهارم از نظر فقهی. به این علت که حوزه دین و شرع است، باید نظر فقهی مراجع معظم را بدانیم. بنده استفتاها را دارم. مراجع در پاسخ به این پرسش که: «آیا رسم‌المصحف بر رسم‌الاملا ترجیح دارد؟» بدون استثنا پاسخ گفتند: «ترجیح ندارد، بلکه رسم‌الاملا بهتر است» و فرمودند: «رسم‌الخط توقیفی نیست.»

● چرا در ایران یک یا دو رسم‌الخط انتخاب نمی‌شود تا به همان رسم‌الخط‌ها هم مجوز کتابت قرآن و چاپ و نشر داده شود؟ تعدد رسم‌الخط مردم را سردرگم می‌کند.

○ در آموزش با همین مشکل مواجه هستیم. زیرا پس از ۳۰ سال، هنوز متولی واحدی برای امور قرآنی نداریم. نداشتن متولی واحد برای رسم‌الخط، این مسائل را به وجود می‌آورد.

● اگر شما مخیر باشید که از میان رسم الخط‌های موجود، رسم الخطی را انتخاب کنید، کدام‌ها را انتخاب می‌کنید؟
 ○ در حال حاضر در کشور ما، حداقل سه شیوه رسم الخط رواج دارد. نمی‌توان رسم الخط را به یک شیوه منحصر کرد. در سیستان و بلوچستان، همان کتابت مرسوم در شبه‌جزیره حجاز متداول است. از شیوه رسم‌المصحف عثمان طه در خوزستان و برخی از استان‌های مرزی استفاده می‌کنند و بقیه نیز از شیوه رسم‌الاملائی که از گذشته در ایران رواج داشت، بهره می‌گیرند.

● دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم، رسم‌المصحف عثمان طه را به زعم خود به رسم‌الاملا تبدیل کرد. قرآن با این شیوه هم چاپ شد. چرا این کار متوقف شد؟ آیا اجازه آن را از عثمان طه نداشتید؟ و با وجود توقف چاپ قرآن از طرف شما سال گذشته ناشری از لبنان، قرآن با رسم الخط تغییر یافته عثمان طه را چاپ کرد و به نمایشگاه قرآن آورد. آیا هنوز قرآن با این رسم الخط در خارج از ایران چاپ و به ایران وارد می‌شود؟

○ ما تلاش کردیم که توسط خوش‌نویسان کشور، با رسم الخط عثمان طه، قرآن کتابت شود، کسی نپذیرفت. مجبور شدیم علی‌رغم میل باطنی خود، رسم‌المصحف عثمان طه را به رسم‌الاملائی متداول تبدیل کنیم. یادآور شوم که دنبال خط‌های موجود ایرانی هم بودیم، اما ناشران آن را در اختیار ما قرار ندادند.

زمانی که قرآن را با رسم‌الاملائی برگرفته از رسم‌المصحف عثمان طه، آن هم با شمارگان زیاد، چاپ کردیم، استقبال بسیار خوبی از آن شد. قبل از ما هم دو تن از ناشران (بهاران و پوشگر) این کار را کرده بودند و ما هم به آن‌ها مجوز دادیم. مشکلی هم پیش نیامد. هنوز هم چند ناشر با همین رسم‌الاملا در حال چاپ قرآن‌اند. اما وقتی ما به چاپ با این شیوه اقدام کردیم، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با ارسال نامه‌ای، چاپ آن را برای ما ممنوع کرد. ما طی نامه‌ای علت ممنوعیت را خواستیم، باز همان پاسخ تکرار شد. بار دیگر در نامه‌ای یادآور شدیم: «قرآن‌های ایرانی همه با این شیوه چاپ شده‌اند. جلوگیری از این نوع چاپ، مشکلاتی را به وجود می‌آورد.» از طرف وزارت ارشاد نامه‌ای به دست ما رسید که هرچه زودتر جلوی چاپ قرآن با این رسم‌الاملا را بگیرد.

در نهایت، مجوز تمامی ناشرانی که با این رسم‌الاملا قرآن چاپ می‌کردند، لغو شد. اعلام لغو مجوزها را طی نامه‌ای برای وزارت ارشاد فرستادیم. لغو مجوز ناشران سبب اعتراضات زیادی شد. آن‌ها به وزارت ارشاد نامه نوشتند. سرانجام از وزارت ارشاد نامه‌ای دریافت کردیم که در آن آمده بود، منظور قرآن‌هایی است که با خط تغییر یافته عثمان طه، دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم چاپ کرده است. بقیه ناشران و سازمان دارالقرآن می‌توانند قرآن‌های دیگر را چاپ کنند.

بعد ما این موضوع را مطرح کردیم که اگر اشکال شرعی یا قانونی دارد، فقط به کار ما باز نمی‌گردد، بلکه این اشکال در کار ناشران دیگر هم وجود دارد. زیرا آنان هم شیوه کتابت رسم‌المصحفی عثمان طه را تغییر داده‌اند و به همین شیوه قرآن چاپ می‌کنند.

حقیقت این است که ما همواره در پی چاپ قرآن

کریم با خط ایرانی بوده‌ایم. استفاده از خط مورد نظر ما، مثل استفاده از خط عثمان طه آزاد است؛ به این علت ناشران از آن بهره می‌گیرند. اکنون «خط نیری» - که خط ایرانی است - بیش از ۳۵۰ ناشر در حال چاپ قرآن با خط ایشان هستند. استفاده از این خط هم آزاد است؛ گرچه خواندن این خط تا حدی مشکل است.

● آیا اجازه‌ای از عثمان طه برای تبدیل خطش نداشتید؟

○ از شخص عثمان طه نوشته‌ای روی همان قرآنی که با خط تبدیلی ایشان چاپ شد، داریم که از این اقدام تشکر کردند. فیلم مجوز عثمان طه از زبان وی را نیز داریم. عکس وی را که در حال نوشتن مجوز هستند، در اختیار ماست. شخص عثمان طه از ما درخواست کرد که ما تغییر در شیوه کتابت وی را روی قرآن جدیدش هم اعمال کنیم. گفته است کاری را که در دفتر انجام گرفته، روی کتابت قرآن قدیم اوست. روی کتابت جدید قرآن وی هم این تغییر ایجاد شود. قرآن کتابت جدید وی در ایران در حال چاپ است.

● شما به‌عنوان مرکزی که مسئولیت نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم را به‌عهده دارد، به قرآن چاپ شده از طرف مرکز طبع و نشر، اجازه چاپ و نشر داده‌اید؟

○ در زمینه نوع کتابت و علامت‌گذاری قرآن صحبت کردم از جمله گفتم؛ اگر کتابت قرآنی از علامت‌گذاری منطقی

از کشورهای دیگر، قرآن را برای تصحیح نزد ما می‌آورند. نوع کتابت، نوع علامت‌گذاری و قرآنت آن‌ها متفاوت است و به شیوه خودشان عمل می‌کنند

○ می‌گوییم قرآن با رسم‌الخط ایرانی را بهتر و راحت‌تر می‌توانند بخوانند. به دو دلیل: اول، به دلیل شکل کتابت، و دوم، به سبب علامت‌گذاری.

○ بنده در هفته تدریس می‌کنم. قرآن عثمان‌طه را جلوی فراگیران گذاشتم، نمی‌توانستند بخوانند. بعد قرآن کم‌علامت در اختیارشان قرار دادم، مشکل روخوانی در سر کلاس حل شد. با توجه به فرمایش شما، باید قرآنی با رسم‌الاملا چاپ شما را ببرم و در اختیارشان قرار دهم تا تجربه‌ام کامل شود که از میان قرآن‌های کم‌علامت و عثمان‌طه و با خط ایرانی، کدام را راحت می‌توانند بخوانند. اما در مقام مقایسه میان قرآن کم‌علامت و عثمان‌طه، ۷۰ تا ۸۰ درصد غلط‌ها هنگام خواندن از روی قرآن کم‌علامت کاهش یافت.

آموزش و پرورش، مثل شما می‌خواهد دانش‌آموزان قرآن را راحت بخوانند. براساس بررسی‌های به‌عمل آمده نشان داده شده که تا حدودی با قرآن کم‌علامت، این هدف تأمین می‌شود.

شما قرآن عثمان‌طه و کم‌علامت را مقایسه می‌کنید. بنده که قرآن عثمان‌طه را تأیید نکرده‌ام. بنده گفتم اگر رسم‌الاملا متداول باشد، راحت‌تر خوانده می‌شود و اگر علامت‌گذاری هم به شیوه ایرانی باشد، بهتر است.

● قرآن‌های چاپ‌شده توسط برخی ناشران متفاوت، شیرازه و صحافی مطلوب و در شأن قرآن کریم ندارند. آیا نمی‌شود در این مورد کاری کرد؟

○ فقط صحافی این‌وضع را ندارد. کیفیت چاپ‌ها هم خوب نیست. برای برخی از قرآن‌ها از کاغذ مناسب استفاده نمی‌کنند. هزینه هر تنظیف با چسباندن آن فقط ۱۰ تومان

برخوردار باشد، اجازه چاپ می‌گیرد. قرآن چاپ مرکز طبع و نشر از نظر کتابت، دارای پشتوانه منطقی است. اما اشکال ما به برخی علامت‌گذاری این قرآن است.

● اما کلیت این قرآن را تأیید کرده و اجازه چاپ و نشر داده‌اید؟

○ صدور مجوز ابرادی ندارد، زیرا این کار را دارای پشتوانه منطقی می‌دانیم؛ گرچه نوع کتابت و علامت‌گذاری آن به شیوه خاصی است.

باید هدف خود را از کتابت و علامت‌گذاری قرآن کریم مشخص کنیم. آیا هدفی غیر از این داریم که نوآموزان و قرآن‌خوانان، قرآن را به ساده‌ترین روش فراگیرند و بتوانند آن را بخوانند؟! و بعد هم دنبال درک مفاهیم باشند و عامل به آن شوند؟

● به نظر شما دانش‌آموزان کشور

از میان قرآن کم‌علامت،

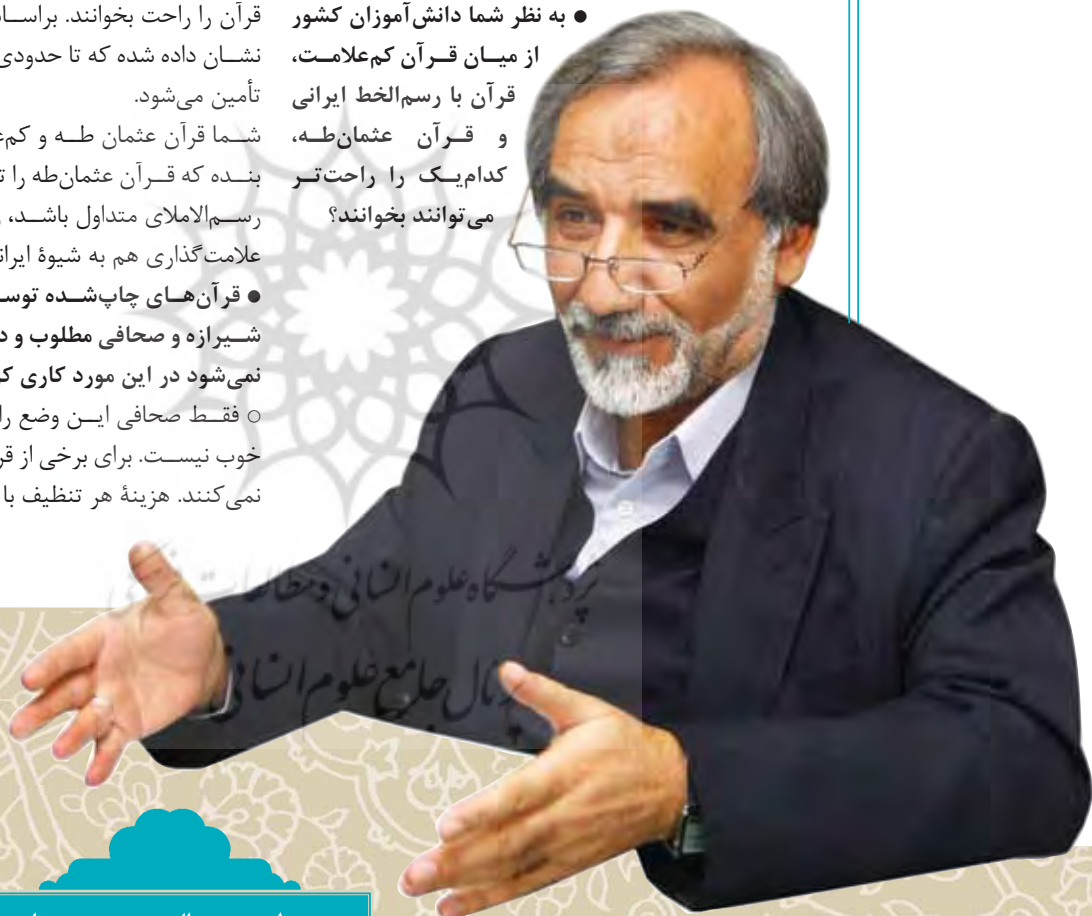
قرآن با رسم‌الخط ایرانی

و قرآن عثمان‌طه،

کدام‌یک را راحت‌تر

می‌توانند بخوانند؟

پس از ۳۰ سال، هنوز متولی
واحدی برای امور قرآنی
نداریم

می‌شود، اما از این کار امتناع می‌کنند. درحالی‌که اگر برای هر قرآن یک تنظیم بگذارند، دیگر وقتی دوبار قرآن را باز کنی، ورق‌هایش از هم جدا نمی‌شود. به توصیه ما هم توجهی ندارند.

● قیمت‌گذاری چطور؟

○ برای برخی از قرآن‌ها از ۲۲۰۰ تا ۵۰۰۰ تومان قیمت می‌گذارند. اخیراً هم قید قیمت قرآن در داخل آن رواج یافته است. گفتند که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ناشران را ملزم کرده است. به ناشری گفتم: «قیمت قرآنی که شما چاپ کرده‌اید، باید ۳۳۰۰ تا ۳۵۰۰ تومان باشد. چرا ۷۵۰۰ تومان برای آن قیمت گذاشته‌اید؟ آیا وزارت ارشاد ایراد نگرفت؟» گفت: «قیمت‌گذاری با ناشر است. ما هر قدر بخواهیم، قیمت را تعیین می‌کنیم.» مفهوم سخن ناشر این است که: «وزارت ارشاد می‌گوید فقط قیمت را در قرآن بنویس، اما هر چه می‌خواهی بنویس!»

دولت باید برای چاپ و نشر قرآن کریم، نهج‌البلاغه، صحیفه سجادیه و مفاتیح‌الجنان یارانه بدهد. به دلیل قطع یارانه، در دو سال اخیر چاپ قرآن کریم کاهش یافته است

نهج‌البلاغه، صحیفه سجادیه و مفاتیح‌الجنان یارانه بدهد. به دلیل قطع یارانه، در دو سال اخیر چاپ قرآن کریم کاهش یافته است؛ زیرا کاغذ حمایتی هم نمی‌دهند. در سال ۱۳۸۹ کاهش چاپ قرآن چشمگیر بود.

توصیه بنده به ناشرانی که قرآن چاپ می‌کنند، این است که قرآن‌ها را با کیفیت خوب چاپ و با کیفیت بسیار خوب صحافی کنند.

از صحافی با کاغذهای سلفونی اجتناب ورزند، زیرا زود پاره می‌شود.

● به قرآن‌های بدون متن عربی (فقط متن فارسی) اجازه چاپ می‌دهید؟ تاکنون چاپ‌هایی از این نوع به بازار آمده است.

○ خیر! نه ما و نه وزارت ارشاد اجازه چاپ نمی‌دهیم. در این زمینه با ارسال نامه‌ای خدمت مقام معظم رهبری، نظرشان را خواستیم. عین نظر رهبری را که از طرف آقای خاموشی،

رییس سازمان تبلیغات اسلامی به ما رسید، به ناشران قرآنی اعلام کرده‌ایم. پس از دریافت نظر رهبری، دفتر نظارت و وزارت ارشاد برای چاپ این نوع قرآن مجوز نمی‌دهند. اگر چاپ تازه‌ای در بازار دیده شود، حتماً از چاپ‌های قبل است. از کشورهای دیگر، قرآن را برای تصحیح نزد ما می‌آورند.

نوع کتابت، نوع علامت‌گذاری و قرائت آن‌ها متفاوت است و به شیوه خودشان عمل می‌کنند. خواندن آن قرآن‌ها خیلی مشکل است. برای تصحیح این قرآن‌ها، ابتدا شیوه کارشان، مثل علامت‌گذاری را یاد می‌گیریم. بعد آئین‌نامه‌ای تهیه می‌کنیم تا مصحح ما طبق آئین‌نامه، قرآن کشور دیگر را تصحیح کند. بعد حاصل کار را به سفیر کشور آن قرآن تحویل می‌دهیم تا در کشورش چاپ شود.

● تاکنون از چه کشورهایی قرآن را برای تصحیح به شما سپرده‌اند؟

○ تاکنون دو تا سه ناشر از ترکیه و از سنگال، تصحیح قرآن را به ما سپرده‌اند.

● از این‌که وقت خود را در اختیار مجله رشد آموزش قرآن قرار دادید از شما تشکر می‌کنم.

از این بدتر را هم شاهدیم. برخی ناشران فلزی روی جلد قرآن چسبانده‌اند و قوطی هم برایش تدارک دیدند. آن را به قیمت ۱۲۰ هزار تومان می‌فروشند. با همه کارهایی که می‌کنند، قیمت قرآن نباید بیشتر از ۲۰ هزار تومان باشد. از مشتری ۱۰۰ هزار تومان اضافه می‌گیرند.

● اگر ناشری قرآنی را بدون مجوز دفتر نظارت بر چاپ و نشر قرآن چاپ و منتشر کند، چه اتفاقی می‌افتد؟

○ دفتر نظارت فقط به وزارت ارشاد گزارش می‌دهد. ما کار دیگری نمی‌توانیم بکنیم.

● از زمان تأسیس دفتر نظارت تاکنون، برای چاپ چه تعداد قرآن مجوز چاپ و نشر داده‌اید؟

○ در چند سال اخیر برای چاپ و نشر حدود ۳۰ میلیون جلد قرآن مجوز داده‌ایم.

● برای دبیران علاقه‌مند به چاپ و نشر قرآن کریم چه توصیه‌ای دارید؟

○ چاپ قرآن در ابتدای کار هزینه زیادی می‌طلبد...

● آیا نهادی برای این کار یارانه هم می‌دهد؟

○ وزارت ارشاد قبلاً یارانه می‌داد، اما دیگر نمی‌دهد. بنده اعتقاد دارم که دولت باید برای چاپ و نشر قرآن کریم،